

Circus Sarkozy gaat dicht, meester Fillon neemt over

Frederik Dhondt is docent rechts-geschiedenis en Frankrijk-kenner, verbonden aan de VUB, UA en UGent.

Gisteren werden vele commentatoren verbaasd wakker. Het eclecticische populisme van de voormalige Franse president Sarkozy is normaal een bron van amusement en polemiek. Hij goochelde vrolijk met standpunten, tot niemand nog wist waarvoor hij echt stond. De uitglidders rond de boerkini of de extra portie frieten voor "leerlingen die geen varkensvlees lusten" waren ongegeneerde buikdansennummertjes. Nu blijkt dat ze mikten op een publiek dat misschien kleiner is dan iedereen dacht.

Fillons overwinning is die van de stille en discrete campagne op het burgerlijke en conservatieve platteland. Een blik op de kaart van de spreiding per kandidaat maakt veel duidelijk: Sarkozy haalt zijn hoogste scores in de Nord en aan de Côte d'Azur, waar ook het FN in december 2015 hoge ogen gooide. Fillon heerst in het centrum, en moet alleen in het (traditioneel linkse) zuid-westen Juppé laten voorgaan. Piepjonge kandidaten Kosciusko-Morizet en Le Maire – beiden veertigers – werden niet als ernstige alternatieven gezien voor *la magistrature suprême*. De republikeinse monarchie is voor Fillon een bekroning na een carrière van politieke vernederingen, verraad en tegenslag.

De voormalige premier werd door Sarkozy zijn *collaborateur* (medewerker) genoemd. Sarkozy vergeleek de Belgische premier Herman Van Rompuy bij diens verkiezing tot Europees president ("Herman Van Fillon") met de sombere en teruggetrokken eerste minister. In de beste ancien régime-traditie was Fillon niet meer dan een tussenschot tussen de joelende publieke opinie en de echte machthebber, die hem naar huis kon sturen wanneer hij wilde.

Fillon 'vertrok' in de peilingen dan ook absoluut niet, tot een paar weken terug. Hij bouwde zijn allianties op discrete conservatieve groepen in het traditionele, rechtse, katholieke electoraat. Hij haalde uit naar te veel aandacht voor andere culturen in de geschiedenisles, waardoor de chronologie en de grote referenties niet meer aan bod zouden komen. De positieve rol van de kolonisatie moest worden benadrukt, aldus deze voormalige minister van Onderwijs, die ook pleitte voor meer samenwerking met Rusland. Hij deed dit op een zeer burgerlijke en respectabele wijze. Fillon speelde hiermee in op het ongenoegen rond de laatste programmahervorming in het middelbaar onderwijs. Een zeer reëel dossier op het terrein, waarvan burgers meer wakker liggen dan van een boerkini of een alternatief menu in de kantine.

Postmoderne stoorzender

De republikeinse school in Frankrijk krijgt slechte punten van de OESO. Raken aan de traditionele, autoritaire manier van doceren, gebaseerd op kolossaal geheugenwerk, is nochtans onaanvaardbaar voor de burgerij in het land van Madame Bovary of de Rougon-Macquarts. Sarkozy probeerde verplichte literatuur uit de 17de eeuw (*La princesse de Clèves*) belachelijk te maken, in de hoop arbeidersstemmen te winnen. Hij maakte fouten tegen de *subjonctif imparfait*, voor velen het ultieme bewijs van zijn gebrek aan verfijning.

Fillon sloot een akkoord met de bewegingen Manif pour tous en Sens Commun, die zich verzetten tegen het homohuwelijk. Hij stemde in 1982 nog tegen de depenalisering van homoseksualiteit, wat hem bijna onkreukbare katholieke adellijken geeft. Sarkozy haalde ad hoc, in een meeting, met zwellende borst een belofte boven om de wet-Taubira af te schaffen. Niemand geloofde hem. Fillon hield het bij een – misschien meer haalbare – belofte om de adoptievoorwaarden voor koppels van gelijk geslacht te verstrengen.

► In 2011 was Fillon (rechts) nog premier onder president Sarkozy. Nu heeft hij hem verslagen in de voorverkiezingen. © REUTERS

Het ethische conservatisme van Fillon is evenzeer controversieel als het ongecontroleerde populisme van Sarkozy. Maar de toon is totaal anders

Het ethische conservatisme van Fillon is evenzeer controversieel als het ongecontroleerde populisme van Sarkozy. Maar de toon is totaal anders. Fillon staat niet voor spectaculaire uithalen naar een gemakkelijke vijand, maar voor een – te? – droge discussie over inhoud. Als rechts rechts is, kan links ook weer links zijn, en is een echt debat mogelijk. Sarkozy trad in zijn *quinquennat* voortdurend op als postmoderne stoorzender, door citaten van de ene linkse denker na te andere te roven, of door PS-coryfeeën aan te stellen als minister. De vorige presidentsverkiezingen waren dan ook meer een afrekening op stijl dan op inhoud.

De kansen van Juppé lijken zeer klein. De geruchten over een terugtrekking gingen zondagavond volop rond. Fillons (zeer) rechtse economische programma aan de kaak stellen, lijkt de enige redding. Maar dat is in een voorverkiezing van, voor en door rechts geen evidentie. Linkse en centrumstemmen "om Sarkozy te blokkeren" hebben de rechtse kiezer niet naar Sarkozy geleid. Integendeel. Eerst afgewezen door het Franse electoraat in 2012, en nu door zijn eigen achterban in 2016, is Sarkozy definitief een gevallen monarch.

DeMorgen.be

'Wanneer werkt de sociale mix wel?'

Orhan Agirdag (KU Leuven) reageert op het interview met Bob Cools (DM 21/11).